

ממדף הספרים

ש. גזית

„מפקד-פלוגה“

כנראה, שמשותפת היא לכל יחידות חיל-הרגלים בעולם, אותה טינה שרוחש לבם כלפי סוגייהחיל אחרים, וביחוד אותם המבלים את מרבית זמנם בעורף. הרור באי הפשוט מבין אמנם את חשיבותם של אנשיהעורף והחילות המקצועיים, אך הוא אינו יכול שלא לקנא בהם על תנאי חייהם הטובים כל-כך משלו. לדוגמה — הרי כאן קטע מתוך הספר, המתאר את היחס אל חיל-האוויר, דברים שיכלו בודאי להאמר גם אצלנו: — „המטוסים צללו בפעם האחרונה, והסתלקו בכיוון לעורף. קבוצת החיילים שחותה בהפצצה החלה להתפור.“

— „ובזאת סיימו את מלאכתם להיום“ — אמר אחד.
— „כן“, — השיב אחד הרגמים, — „עכשיו חוזרים הם הביתה, לוגמים כוסית מחממת וטוב-לים באמבטיה חמה, ואז הולכים הם נקיים ומ-צוחצחים להתעלס עם איזו עלמה צעירה. אלה חיים!“
— „ואח“ מקבלים הם משכורת כפולה עבור זאת“, — הוסיף אחר. — „לא הייתי מתנגד לחיים כאלה.“

והנה תיאור אחר של אותם קציני-המטה למיניהם, הבאים במכוניותיהם המהודרות „לבקר בחזית“ — כמובן, בגזרה שאין בה כל סכנה לחייהם, חס ושלום. וכשנשאלו, למה אינם מבקרים בגזרת המחלקה הקדור-מנית — התחמקו מתשובה, בטענה שזו מרוחקת מדי. אך יחד עם זה, אינם מפסיקים לרטון שהאנשים בלתי מגולחים, או על רשלנות בתלבושת.

לעומת זה רבה ההערכה של הרובאי לאלונקאים, אנשי השירות-הרפואי, שאם כי אינם מקבלים את תוספת השכר הנהוגה בצבא האמריקאי כלפי יחידות לוחמות, הרי מסתכנים הם לבלי הרף כדי להוציא את הפצועים מן המקומות המסוכנים ביותר, ולעתים קרובות אף משל-מים עבור הדבר במחיר חייהם.

אפיינית היא כמובן גישתם של „אנקים“ אלה לע-חונות, הנוהגת לספר סיפורים מלאי-ההילה ותשבחות ללוחמים, כאילו לא איכפת להם דבר בחזית, פרט לנקיקות שהן חסרות שם.

הספר „מפקד-פלוגה“ מתאר את ההיים האפורים, היומיומיים, של חיל-הרגלים האמריקאי במסע-המלחמה שלו על פני אירופה. הקריאה בספר משאירה אחריה את הרושם, כי הוא אמיתי לחלוטין, והריהו כמעט יומנו של המחבר, שהיה מפקד פלוגה רובאית בצבא ארה"ב — דהיינו, יומן של שתי פלוגות רובאיות (שעליהן פקד בעל הספר, תחלה על האחת, ואח"כ על האחרת) בחדשים האחרונים של המלחמה באירופה. גיבורי הספר, טוראים, סמלים וקצינים, מטלטלים מגזרת-חזית אחת לשניה, במכונית וברגל, והנך מלווה אותם בכל פעילותם — בקרב ובנופש, בנצחון ובמפלה.

אגב קריאה בספר מתעוררת מיד מאליה ההשואה בין חיל-הרגלים שלנו וזה שבצבא האמריקאי; והנך נוכח יותר ויותר שמסקנותיך על זה האחרון על פי הרושם שעשו עליך מיצגיו, שראית בעת הופשתם בתל-אביב, במדיהם המצוחצחים והמגונדרים, הנן נכונות באותה המידה בערך כאילו ניסית להכיר את תנאי חייו ופעולתו של צבאנו אנו לפי עובדי המשרדים הצבאיים של תל-אביב ויפו. ואתה פשוט מתפלא, באיזו מידה זהות לפרקים הבעיות המעסיקות אותנו ואותם.

מתחיות מתמדת; ממערכה אחת לשניה, החלפת עמדות בלי-הרף — אך תמיד בטוח אשו של האויב; הרביצה המנונת במשך ימים ושבעות בתוך השוחות, המוחלפת רק בהתקפה מיגעת של 24 שעות רצופות — אלה הם תולדות חייה של הפלוגה האמריקאית, אך אלה הם, למעשה, תולדותיו של כל חיל-הרגלי בכל מלחמה. מצביה של „מלחמת ההפוגות“ שלנו, והקירבה היח-סית של הבסיס והעורף לקוי החזית, משנים במידה רבה את פני הדברים אצלנו כיום. אך לא רחוק עוד מאתנו הזמן כשלחמנו 7 הדשים רצופים ללא יום מנוחה, כשהיינו נכונים ודרוכים לפשוט ולחבל באויב ומיד לחזור ולקבל את פניו באיזור-קרבות אחר, מלחמה, ללא שהות לחשוב על ללכת, רעב ואפילו על חוסר ציוד. אכן, מי שלקח חלק באותה מערכה יבין היטב לרוחו של הספר, על אף ההבדלים הרבים שבמסגרת ובתנאים החיצוניים (חור-סר-הציוד — עכ"פ, לפי מושגינו אנו — ודאי שלא היה בין צרותיו המובהקות של חייל אמריקאי ואף לא של החייל-הרגלי).

הכתב שאל שנית, במה חשקה נפשו, כדי לספר על כך לאנשים „בבית“.

— טוב — התפרץ קרוטו, — יש לי מה לומר. ספר להם שרציני כאן מדי מדבר על נקניקיות וגלידה, או על יתר הדברים שאנו חסריים. ספר להם שכאן גיהנום, ושאיננו נפצעים ונהרגים כאן כל רגע, ושהם עלובים ושהם סובליים. וספר להם שזה רציני כל-כך, שלעולם לא יוכלו לתפוש זאת. כתוב על כך, והנח לכל הממתקים. זהו. זהו כל מה שיש לי לומר.

אין כמובן להשוות את הרכוש הצבאי של ארה"ב לשלנו. אך מי שתיאר לעצמו, שלא קיימות — גם אצלם — בעיות של מחסור בתחמושת, אם כי מסיבות שונות לגמרי, אינו אלא טועה. הנה, פלוגה המתגוננת בעוז בפני מאות גרמנים מסתערים, תחמושתה אוחלת, ותוספת — אין. כל בקשה המועברת לגדוד זוכה לאותה תשובה, הידועה לנו כל-כך: „הסתפקו במה שיש לכם אין אתנו כל מלאי“. טנקים גרמניים הולכים וקרבים, כשמום — רק בשק קל ו„בווקה“ שבורה.

ועוד בעיה דומה: דלדול האנשים. יום אחד של גשם „מספיק“ לה ליחידה הנמצאת בקרהגנה — וכבר מתחיל הזרם הבלתי פוסק של חולים, המוחזרים לעורף. בעמדות שהוחזקו תחילה ע"י 40 איש נשארים, כעבור ימים מספר, 35, 30 וגם 25 אנשים, ופתאום — דרישה לדלל את יחידות-המשנה עוד יותר, לשלות קבוצת אנשים לנופש בן 48 שעות. מפקד הפלוגה מוחה, אך לשוא. והפלוגה הולכת ומצטמקת. ולפתע, אחרי קרב קצר, מתברר שמכל הגוף הגדול נשארה בקושי עצמת-מחלקה. ושוב רואים אנו את החייל בטלוליו, כעבור ימי

קרב ספורים הוא הופך למעין אוטומט לוחם, שאינו יודע כמעט דבר על המתרחש סביבו בחזית, אלא פשוט ממלא את ההוראות. אף פעם אין ידיעות ברורות על מקום האויב ועל כוחו. אך לא זה הדבר המפחיד, ממילא הוא פוחד. לפני כל יציאה חדשה לקרב עוברות עליו שוב אותן ההרגשות, כאילו היתה זו יציאתו הראשונה. עיף ויגע, לאחר מערכה מפרכת, הוא מתחיל להתחפר באדמה הקשה ומכוסה-הכפור. והוא שוכב רועד מקור, כשהשמיכה הדלה אינה מחממת אותו, — על מנת לשמוע, כעבור כמה שעות, בפעם העשירי, שנדרש ממנו להמשיך — „עוד מאמץ אחד“, „עוד משימה אחת“.

על אף אותו הגון האפור הכללי — ללא-ספק, במכון, ותוך מגמה חינוכית מסוימת — בו כתוב הספר, גלוי הלב וחסר-הקישוט, אין חסרות בו גם דוגמאות של אומץ לב אמתי (לרוב — „אפור“ ובלתי-צעקני אף הוא, בסתירת-מה למושגיו המקובלים על האופי האמריקאי) ושל חריצות צבאית מובהקת. אין לפרט ולהביא דוגמאות אלו ברשימת-התרשמות קצרה, אך כולט ביניהן הציון החוזר ונשנה, לאומץ-לבו הקר והבלתי-רשכיה של חייל יהודי אחד, יליד ניו-יורק — עוז-רוח, המתגלה במיוחד בתהליך נדבו לקראת כל תפקיד קשה ומסוכן, ולקוראיו אנו יש, ללא-ספק, ענין מיוחד בציון זה — אשר, דרך אגב, הננו נחקלים בו לעתים קרובות למדי גם בכתיבתם של אחרים על אותו נושא, של חייל אמריקאי במבחני-קרב.

אך לא רק החייל-הטוראי בלבד מתגלה כנתון לעתים קרובות לאותה מועקה נפשית של הרגשת בדידות, שהיא אולי הקשה שבמבחנים בהם מוצגים עצביו של איש-צבא בקרהחזית הקדומה (וביחוד — בשעות-החשכה). אף הקפיטן הצעיר, מפקד הפלוגה — והלויסנגטס

לא היה ספר, בין תיאורי יום-הקרב של אנשי-צבא אמריקאים במלחמת-העולם השניה אשר זכה להערכה חיובית ורבת-שבחים מצד העיתונות הצבאית ומבקריה כספרו של הקפ' צ' מקדונלד (בן 22 בסה"כ), — „מפקד-פלוגה“. יש בו נאמנות למציאות המלחמה ולדמותו של החייל האמריקאי כפי שהנה בחיים, שיקוף מדויק וחי של מצבים ותהליכים נפשיים, הצגתן — ללא כסל ושרק — של הבעיות האמתיות בהן מתנסים המפקד הצעיר והטוראי-הלוחם כאחד. אפשר, יזכמה ממצבי-הקרב ומתמונות הוי-החיילים היומיומי, אשר הועלו בספר זה, תיראנה — במבט ראשון — כמרוחקות מציאותנו אנו. אך כמעט בכולן ניתן למצוא — ובנקל — או הקבלה (מפתיעה לעתים), או גרעין מאלף ומעורר-מחשבה: או כהתגלות של דבר-מה מאמת-המלחמה באשר היא, או כקו אופייני לאחד הצבאות הגדולים והאדירים שבעולם של ימיו.

שלו, המופקדים על מחלקות שבעמדות-חוץ — טועמים את טעמה של הרגשת-הבדידות הלילית, המתוחה והעצבנית. פטרול גרמני לאגדול ביחס, הנוע לפני החזית האמריקאית (דהיינו — אשר לו היזמה, להופיע ולהפתיע בנקודה זו או אחרת, כבחירתו), דורך ומדריך-מנוחה יחידות-משנה שאנשיהן מרובים מאנשי פייכמה; וכמות התחמושת, הנורית אגב הרגשותיהן העצבניות היתה ודאי מספיקה, איפסם, לביצועה של פעולה שלמה אצלנו. (בדרך כלל, גם תורת-האש הרשמית של צבא ארה"ב בנויה על העיקר: בריא לו, לחייל, כי יירה הרבה). והנה נשמעות התביעות הלוחצות של מפקדי המחלקות, באלחוט, למתן אש-מגן ארטילרית מקדמת, שתספיק למפרע את נסיון-הפגיעה הגרמני האפשרי: ומפקד הפלוגה, מצדו, תובע זאת שוב, באלחוט, או בקר טלפוני מותקן — ממפקדת-התותחנים שנקבעה במיוחד לתמוך בפלוגותיו של הבטליון האמור, ואכן, כעבור רגעים מתוחים של צפייה קצרת-רוח ניתנת אש-המגן, — אמנם, "פסיכולוגית"-סמלית בלבד, מספר פגזים לחלקה עטופת-האפלה שלפני אותה גורת-מחלקה; והיא ניתנת לפי ה"ריכוזים" (מטרות וחלקות מטומנות שבשדה-האש האפשרי של הסוללה) שנקבעו וטווחו היטב עוד לפני כן, וכל אחד מהם סומן במספר משלו, כך שמספיקה ההודעה בשפופרת: "מספר זה וזה" — וכעבור זמן קצר מאוד יחסית נופלים כבר הפגזים בחלקה הרצויה. אכן, סיוע ארטילרי כזה — הוא-הוא, אולי, ה"לוקסוס" הגדול ביותר בקרב, אשר החייל הרגלי האמריקאי יכול ליהנות ממנו, לעומת הויה-הקרוב הרגיל של הרגלי הרובאי שלנו. אך, לאחר הכל וככלות הכל — גם בצבא ארה"ב נשאר "הרגלי הלוחם" האיש המוצב, יותר מכל

השאר, שעות רבות וימים רבים בטווח הקרוב ביותר והרציפות הצפופה ביותר של אש-האויב ופגיעותיה כש-הוא רוכב בתוך השוחה או גוחן ונצמד אל הקרקע בשעת התקפה.

וכמוכן, בתנאים אלה, כל יחידה חושבת את עצמה למקופחת ביותר. נדמה, שרק ממנה נדרש מאמץ על-אנושי זה. נדמה שהמיד נבחרת דוקא היא להימצא בגורת המסוכנת ביותר, וכל אחד מוכן להוכיח באלף אלפי הוכחות, שביחידה פלוגית או בפלוגה פלמונית טוב להם לאין ערוך מאשר לו. ומאידך, קשה לו להאמין בקיפוח שרירותי "סתם" — ולכן נוצרת מיד "אידיאולוגיה" הבאה להוכיח ש"אין טובה מפלוגתנו", וכל אותה עבר דה רבה המוטלת עליה, לא באה אלא להראות שרק עליה, על הפלוגה, סומכים שתוכל למלא את המוטל.

— "הם בודאי מתארים לעצמם שפלוגתנו יכיר לה לעשות זאת, ויהיו המסיבות אשר יהיו" — אמר אחד האנשים.

חייתית. היתה בדברים אלה נימה ידועה: שמעתי אותה פעמים רבות בפלוגה אחרת. וגם עכשיו, אותה פלוגה, שכה קינאי במצבה, דימתה בלי כל ספק כמונו, שהיא-היא המקופחת ביותר. — אכן, זהו סיפור חייו של הרובאי הפשוט, ורק מי שלקה חלק באותו מאמץ יומיומי אפור של קרבות, וזוועות ואימה, ההופכים עם הזמן לחלק בלתי-נפרד ממך, רק הוא יוכל להעריך כראוי ספר זה. "כי גיבור הספר הוא החייל האלמוני, הרובאי והננט, הרץ והקשר, המקלען והרגם, כל אותם החיילים המכונים בצבא בשם הכולל — פלוגה רובאית. ומשהנך קורא לפלוגה "פלוגה רובאית" — הנך מדבר על האנשים הלוחמים ממש את המלחמה".

הנחה מוטעית היא שחיל-הרגלים הוא הורוע-הצבאית הקלה ביותר לאימון. אין זרוע אחרת הדורשת יותר מחשב, יותר חריצות, אם עליה למלא את תפקידה כראוי. הטיבה לקושי לאמנו נעוצה בכך שהנו קשור בגורמים חמריים פחות מזרועות-צבא אחרות. ניצול הנשק של החייל הרגלי אינו בא אלא כסיוע לשימוש בטקטיקה ובניצול פני השטח בהתקרבותו למטרות ולאויבו. אימון חיל-הרגלים, אשר הוא בהכרח הזרוע הטקטית, הנו ניצול של אמנות, בה בשעה שאימון חיל טכני הוא הפעלה של מדע. החייל הרגלי הוא פחות טכני, אך הוא אמן-שדה — וזה תואר הכבוד אליו יכול הוא לשאוף במקצוע ענפי הנשק.

קפטין לידל-הרט

(מתוך הספר "עתיד חיל הרגלים")